

ประวัติย่อและโครงสร้างของอุตสาหกรรมในประเทศไทย

ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติถึง ๓ ฉบับแล้ว และปัจจุบันก็กำลังดำเนินการตามแผนที่ ๓ อยู่ เมื่อมีแผนพัฒนาเกิดขึ้น ประเทศไทยซึ่งแต่เดิมเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจแบบกสิกรรม ก็พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงให้มาเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรม และจะนำไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมในอนาคตถ้ามีการวางนโยบายด้านการพัฒนาประเทศที่ดีแล้ว

เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง การอุตสาหกรรมในประเทศไทยยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัดอย่างยิ่ง ส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดเล็ก และประกอบด้วยโรงสีข้าวเป็นส่วนใหญ่ อัตราการขยายตัวก็ยังอยู่ในระดับที่ต่ำ ความล่าช้าในการพัฒนาอุตสาหกรรมในครั้งนั้นก็เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ คือ

ประการแรก การลงทุนและการสะสมทุนสำหรับกิจการอุตสาหกรรมเกิดขึ้นในอัตราต่ำ ซึ่งก็เนื่องมาจากอัตราการออมทรัพย์และจำนวนเงินออมในประเทศเกิดขึ้น และมีอยู่เป็นปริมาณน้อยมาก และเท่าที่มีอยู่บางก็ปราศจากสถาบันการเงินซึ่งจะนำเงินออมทรัพย์นั้นไปลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม ระบบธนาคารพาณิชย์ให้ความสนใจเฉพาะเรื่องการค้า^๑

ประการที่สอง ประเทศไทยขาดกำลังคนในทางเทคนิคและวิชาการซึ่งมีความสำคัญยิ่งสำหรับการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ จริงอยู่เราอาจมีบุคคลที่ได้รับการ

^๑ เป็นอัตราร้อยละของ GNP แล้วเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในปีเดียวกัน.

^๒ ศาสตราจารย์ ยศ บุนนาค, "การอุตสาหกรรมของประเทศไทย," (พระนคร, ๒๕๐๕) หน้า ๖๕.

ฝึกอบรมในทางเทคนิคและวิชาการมาบ้าง แต่บุคคลเหล่านั้นได้ถูกนำไปใช้ในการปฏิบัติราชการ หรือในกิจการ การลงทุนซึ่ง เป็นของรัฐโดยเฉพาะ^๓

ประการสุดท้าย เมื่อก่อนสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ประเทศไทยได้มีสนธิสัญญากับ ประเทศตะวันตก คือสัญญาบาวริง (Bowring) ซึ่งระบุว่า อัตราอากรขาเข้าสำหรับสินค้า อุตสาหกรรมโดยทั่วไปนั้น จะสูงเกินกว่าร้อยละ ๓ มิได้ บทบัญญัติตามสนธิสัญญาดังกล่าวนี้ หมายถึงว่าประเทศไทยจะต้องดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในระบบการค้าโดยเสรี เป็นการถาวร และจนกว่าจะได้มีการแก้ไขสนธิสัญญา ทำให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นไม่มีโอกาสที่จะใช้นโยบาย อากรขาเข้าเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง การค้าระหว่างประเทศได้รับความกระทบ กระทบอ่อนอย่างหนัก บางอย่างต้องหยุดชงักไป รัฐบาลจึงได้สร้างอุตสาหกรรมบางประเภท ขึ้นภายในประเทศ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นและที่มาของกิจการของรัฐส่วนหนึ่งที่รู้จักในปัจจุบันว่า "รัฐวิสาหกิจอุตสาหกรรม" อุตสาหกรรมเหล่านี้มุ่งที่จะผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการของ ประเทศในยามสงคราม ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ประเทศไทยมีท่าทีที่จะพัฒนา อุตสาหกรรมกันอย่างมาก และแม้คำขวัญที่ว่า ไทยทำไทยใช้ ไทยขายไทยซื้อ ก็เกิดขึ้นในสมัย นั้น^๔ และอุตสาหกรรมเหล่านี้ดำเนินอยู่ได้ชั่วระยะเวลาหนึ่งในระหว่างสงคราม เนื่องจาก ขาดแคลนสินค้านำเข้า การขยายตัวของอุตสาหกรรมในสมัยสงครามจึงได้ว่าเป็นการผลิตขึ้น ใช้แทนสินค้านำเข้า (import substitution) ลักษณะหนึ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความ จำเป็น

^๓ ศาสตราจารย์ ยศ บุนนาค, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

^๔ ศาสตราจารย์ ยศ บุนนาค, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

^๕ ศาสตราจารย์ ยศ บุนนาค, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยไม่สามารถก่อสร้างขึ้นเป็นผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะภายหลังที่สงครามสิ้นสุดลง ได้เกิดสภาพขาดแคลนสินค้าอุปโภคและบริโภคขึ้นอย่างแพร่หลาย รัฐบาลจำเป็นต้องปลดปล่อยให้มีการนำเข้าอย่างเสรี ซึ่งเป็นผลให้อุตสาหกรรมไทยที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามและดำเนินงานอยู่อย่างไม่มีประสิทธิภาพไม่สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตจากต่างประเทศ จึงเกิดการล้มกิจการไปจนหมด ภายหลังสงครามสงบเพียงไม่กี่ปีก็เกิดการขาดแคลนอาหารและวัตถุดิบในตลาดโลก เนื่องจากมีสงครามในเกาหลี การขาดแคลนดังกล่าวมีผลทำให้ความต้องการสินค้าเครื่องใช้และวัตถุดิบจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นเป็นอันมาก สภาวะแวดล้อมดังกล่าวนี้เอง ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนความเอาใจใส่จากการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรม หันกลับไปสู่การผลิตทางด้านเกษตรกรรม เพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าอุตสาหกรรมนำเข้าจากต่างประเทศ เหตุการณ์เป็นเช่นนี้จนกระทั่งประมาณปี ๒๕๐๐ จึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง แต่มิได้เกิดจากความจำเป็นหรือความกดดันอย่างหนึ่งอย่างใด หากเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ อันเนื่องมาจากการขยายตัวของตลาดภายในประเทศ สำหรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของรายได้ส่วนบุคคลและการขยายตัวของการเมือง การแพร่ขยายของวิชาการ (technology) เข้ามาจากต่างประเทศ

การขยายตัวของตลาดภายในประเทศเป็นปรากฏการณ์ซึ่งทำให้ นักธุรกิจบางกลุ่มกล่าวคือ แม้ว่าขนาดของตลาดภายในประเทศมีพอเพียงและกำลังขยายตัวอยู่แล้ว วัตถุดิบสำหรับการผลิตสินค้าบางประเภทสามารถจัดหาได้ภายในประเทศ วิชาการ (technology) ที่ต้องการถ้าไม่สูงจนเกินไปก็สามารถหาได้ สำหรับความสามารถของคนไทย ในสภาวะเช่นนี้ การประกอบอุตสาหกรรมในประเทศก็น่าจะนำผลกำไรมาสู่ผู้ทำการลงทุนด้วยความสนับสนุนของรัฐบาล การก่อสร้างอุตสาหกรรมจึงได้เกิดขึ้นทีละทีละ และสืบเนื่องต่อมาจนถึงในปัจจุบันนี้

อุตสาหกรรมในประเทศไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๔ เป็นต้นมา ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกับที่รัฐบาลได้ให้ความเอาใจใส่เป็นพิเศษต่อการส่งเสริมการลงทุนโดยมีกฎหมายซึ่งให้สิทธิประโยชน์นานาประการแก่ผู้ลงทุนประกอบกิจการอุตสาหกรรม อันได้แก่การยกเว้นและลดหย่อนภาษีอากร

ต่าง ๆ และการให้ความคุ้มครองต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ^๖ เพื่อสนับสนุนว่าอุตสาหกรรม มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว คือในระหว่างปี ๒๕๐๓-๒๕๐๘ อัตราความเจริญของสาขา อุตสาหกรรมในรายได้ประชาชาติได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ^๗ ๑๑.๖ กล่าวคือ เพิ่มจาก ๗,๓๒๐ ล้านบาท เป็น ๑๒,๓๕๔.๕ ล้านบาท ในขณะที่รายได้ประชาชาติมีอัตราความเจริญเพิ่ม ขึ้นในอัตราร้อยละ ๖.๘ โดยเพิ่มจาก ๕๕,๙๗๘.๕ ล้านบาท เป็น ๗๙,๕๕๔.๘ ล้านบาท และในระหว่างปี ๒๕๐๘-๒๕๑๓ อัตราความเจริญของสาขาอุตสาหกรรมในผลิตภัณฑ์มวลรวม ประชาชาติ (Gross National Products) ได้เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๑๐.๘ เป็น การเพิ่มจาก ๑๓,๗๕๕.๒ ล้านบาท เป็น ๒๐,๖๒๒ ล้านบาท โดยที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ มีอัตราความเจริญเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ ๘.๖ ที่เพิ่มจาก ๘๙,๑๓๐.๘ ล้านบาท เป็น ๑๑๙,๗๕๕ ล้านบาท ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๑ ในเวลาเดียวกัน มูลค่าของผลผลิตที่เทียบเป็น อัตราร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Products) สำหรับสาขา อุตสาหกรรมนั้น จะมีอัตราร้อยละเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๒ แสดงให้เห็น ว่า มูลค่าของผลผลิตของสาขาอุตสาหกรรมเมื่อเทียบเป็นอัตราร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวม ประชาชาติตั้งแต่ปี ๒๕๐๓-๒๕๑๓ นั้น เพิ่มขึ้นเสมอจากร้อยละ ๑๓.๑ มาเป็นร้อยละ ๑๗.๒ ซึ่งนับว่าสาขาอุตสาหกรรมนั้นมีความเจริญก้าวหน้าเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ควมการสนับสนุนของรัฐบาลประการหนึ่ง และควมบรรยากาศที่เหมาะสมทั้งทางคาน การเมืองและในคานเศรษฐกิจอีกประการหนึ่ง จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมได้เพิ่มขึ้นอย่าง รวดเร็ว จากจำนวนประมาณ ๑๕,๐๐๐ โรงงานในปี ๒๕๐๔ เป็นจำนวนมากกว่า ๕๐,๐๐๐

^๖สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม. พระราช บัญญัติส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม พ.ร.บ. ๒๕๐๕, (พระนศร, ๒๕๐๕).

^๗ค่าอัตราเฉลี่ยทั้งของ GNP และมูลค่าของผลผลิตสาขาอุตสาหกรรม คำนวณขึ้น เองจากข้อมูลในรายได้ประชาชาติ ของสำนักงานสภาพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ.

ตารางที่ ๑

ตารางแสดงอัตราการเจริญเติบโตของ GNP และมูลค่าผลิตภัณฑ์ของสาขาอุตสาหกรรม

พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๓ ตามราคาคงที่ พ.ศ. ๒๕๐๕

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	มูลค่าของ GNP	อัตราการเจริญ	มูลค่าสินค้า อุตสาหกรรม	อัตราการเจริญ
๒๕๐๓	๕๕, ๙๓๘.๙	๘.๘	๓, ๓๒๐.๐	๑๓.๙
๒๕๐๔	๕๘, ๙๕๒.๕	๕.๓	๘, ๐๑๓.๓	๙.๕
๒๕๐๕	๖๓, ๖๙๘.๖	๘.๐	๘, ๙๙๓.๑	๑๒.๓
๒๕๐๖	๖๙, ๐๘๑.๙	๘.๕	๙, ๘๑๐.๕	๙.๐
๒๕๐๗	๗๓, ๖๐๖.๒	๖.๕	๑๐, ๖๕๘.๕	๘.๖
๒๕๐๘	๗๙, ๔๕๘.๘	๗.๙	๑๒, ๓๕๘.๙	๑๖.๐
๒๕๐๙	๘๙, ๑๓๐.๘	๑๒.๒	๑๓, ๓๙๕.๒	๑๑.๓
๒๕๑๐	๙๘, ๑๓๐.๙	๕.๖	๑๕, ๑๕๖.๕	๙.๙
๒๕๑๑	๑๐๖, ๗๑๙.๐	๙.๑	๑๖, ๖๘๐.๓	๑๐.๑
๒๕๑๒	๑๑๒, ๕๖๑.๑	๙.๘	๑๘, ๔๕๖.๒	๑๐.๖
๒๕๑๓	๑๑๙, ๗๔๕.๐	๖.๕	๒๐, ๖๒๖.๐	๑๑.๓
ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๐๓-๒๕๐๘		๖.๘		๑๑.๖
ค่าเฉลี่ยปี ๒๕๐๙-๒๕๑๓		๘.๖		๑๐.๘

ที่มาของข้อมูล: รายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๘ และ
ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑-๑๒ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ,
สำนักนายกรัฐมนตรี้.

ตารางที่ ๒

ตารางแสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมเป็นอัตราร้อยละของ GNP

พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๓

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	อัตราร้อยละของมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่อ GNP
๒๕๐๓	๑๓.๑
๒๕๐๔	๑๓.๖
๒๕๐๕	๑๔.๑
๒๕๐๖	๑๔.๒
๒๕๐๗	๑๔.๕
๒๕๐๘	๑๕.๕
๒๕๐๙	๑๕.๘
๒๕๑๐	๑๖.๑
๒๕๑๑	๑๖.๒
๒๕๑๒	๑๖.๔
๒๕๑๓	๑๗.๒

ที่มาของข้อมูล: รายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๘ และ ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑-๑๒ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

โรงงานในปี ๒๕๑๔ คิดโดยเฉลี่ยแล้วในขณะนี้กระทรวงอุตสาหกรรมได้อนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๕๐ รายในแต่ละเดือน

ในด้านปริมาณการลงทุนนั้น ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว การสะสมทุนในสาขาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมแต่ละปีได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยไม่น้อยกว่าปีละ ๑,๒๐๐ ล้านบาท การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนขนาดย่อม รายละไม่เกิน ๑ ล้านบาท แต่ก็ปรากฏว่าการลงทุนขนาดใหญ่ได้เกิดขึ้นในอุตสาหกรรมหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในอุตสาหกรรมประเภทซึ่งได้รับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ซึ่งในปัจจุบันนี้มีโรงงานซึ่งได้รับการส่งเสริมและเปิดดำเนินการแล้ว ซึ่งส่วนมากเป็นโรงงานขนาดใหญ่ มีประมาณ ๔๐๐ ราย ปริมาณเงินลงทุนส่วนใหญ่ใช้ลงทุนในอุตสาหกรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมอาหาร กระดาษ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เหล็ก อุตสาหกรรมประกอบรถยนต์ และอุปกรณ์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมซึ่งได้รับการส่งเสริมนี้ ประมาณ ๑ ใน ๓ เป็นเงินลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐจีน และญี่ปุ่น

อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมา มีอยู่อย่างมากมายจากเงินลงทุนทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ สำหรับสินค้าอุตสาหกรรมหลายประเภทตั้งแต่ปี ๒๕๐๓-๒๕๑๓ มูลค่าเพิ่มของการผลิตในอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๓ ในปี ๒๕๐๓ มูลค่าผลิตเพิ่ม ๖,๙๕๕.๒ ล้านบาท เพิ่มเป็น ๑๓,๕๑๐.๐ ล้านบาทในปี ๒๕๐๕ และเพิ่มเป็น ๒๑,๙๕๕ ล้านบาทในปี ๒๕๑๓ และถ้าดูตามชนิดของอุตสาหกรรมแล้ว จะเห็นว่า อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ มีการผลิตเพิ่มขึ้นและสูงกว่าอุตสาหกรรม

๔ อุตสาหกรรม, กระทรวง. กองโรงงานอุตสาหกรรม ฝ่ายสถิติโรงงาน อุตสาหกรรม.

๕ อุตสาหกรรม, กระทรวง. สถิติจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อกิจการอุตสาหกรรม.

ตารางที่ ๓

แสดงมูลค่าเพิ่มของสินค้าอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๐๓-๑๓ กรมการค้ากลาง

(หน่วย: ล้านบาท)

ประเภทของสินค้า	๒๕๐๓	๒๕๐๔	๒๕๐๕	๒๕๐๖	๒๕๐๗	๒๕๐๘	๒๕๐๙	๒๕๑๐	๒๕๑๑	๒๕๑๒	๒๕๑๓
อุตสาหกรรม	๒๕๐๓	๒๕๐๔	๒๕๐๕	๒๕๐๖	๒๕๐๗	๒๕๐๘	๒๕๐๙	๒๕๑๐	๒๕๑๑	๒๕๑๒	๒๕๑๓
อาหาร เครื่องดื่ม											
และยาสูบ	๓,๘๓๓.๔	๔,๕๖๖.๕	๕,๔๓๐.๕	๕,๕๓๖.๗	๕,๔๕๓.๕	๕,๗๕๖.๘	๖,๕๑๖.๗	๗,๕๗๖.๗	๗,๕๐๘	๘,๕๕๐	๘,๕๗๖
สิ่งทอ	๘๕๕.๗	๙๑๙.๑	๑,๐๐๕.๙	๑,๑๕๐.๓	๑,๓๓๗.๓	๑,๕๘๓.๐	๑,๗๕๔.๐	๑,๙๓๗	๒,๐๖๕	๒,๒๕๕	๒,๖๕๕
ผลิตภัณฑ์กระดาษไม้	๓๘๘.๕	๓๕๓.๕	๔๒๑.๓	๕๓๗.๗	๕๙๓.๖	๖๕๕.๖	๗๕๕.๐	๘๑๑	๙๓๗	๙๘๘	๑๑๑
ผลิตภัณฑ์กระดาษ	๑๘.๔	๑๖.๔	๑๕.๐	๒๓.๗	๒๙.๓	๓๖.๐	๔๓.๓	๕๓	๖๐.๖	๖๕	๗๖
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	๓๑.๖	๒๓.๕	๒๕.๗	๓๐.๖	๒๙.๖	๓๖.๓	๔๐.๘	๕๐	๖๓	๖๕	๗๓
ผลิตภัณฑ์ยาง	๕๖.๐	๖๐.๘	๖๕.๓	๗๑.๓	๖๙.๘	๗๖.๖	๘๐.๖	๘๖	๙๓	๙๕	๑๐๕
ผลิตภัณฑ์เคมี	๔๙๑.๑	๕๒๔.๒	๕๓๔.๕	๖๐๕.๐	๖๕๕.๗	๗๕๖.๓	๘๓๘.๙	๙,๐๖๔	๑,๑๑๗	๑,๒๖๕	๑,๔๗๖
ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า	๔๐.๘	๕๕.๕	๕๕.๕	๖๗.๖	๘๐.๕	๑๒๖.๑	๑๖๖.๑	๑๙๙	๒๓๙	๒๗๖	๓๑๔
ผลิตภัณฑ์ยานการขนส่ง	๓๖๘.๗	๓๕๖.๑	๔๑๘.๘	๔๗๖.๗	๕๕๗.๖	๖๑๘.๘	๖๙๕.๘	๗๕๕	๘๓๖	๙๑๖	๑,๐๓๖
อื่น ๆ	๗๑๕.๖	๘๘๐.๖	๑,๐๖๑.๖	๑,๑๖๗.๘	๑,๕๕๓.๘	๒,๒๖๑.๕	๒,๙๖๖.๒	๓,๖๖๖.๐	๔,๐๖๖.๐	๔,๗๖๖	๕,๓๑๙.๐
มูลค่าเพิ่ม	๖,๗๕๙.๒	๗,๗๖๗.๐	๘,๕๙๗.๑	๙,๖๕๖.๖	๑๐,๔๕๗.๗	๑๑,๙๓๗.๗	๑๓,๕๑๖.๐	๑๕,๖๖๖.๐	๑๗,๕๕๖.๐	๑๙,๕๖๖.๐	๒๑,๗๕๙.๐

ที่มาของข้อมูล: รายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑-๑๒, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา

ชนิดอื่น ๆ ซึ่งคงจะเป็นเพราะว่าปริมาณความต้องการในอุตสาหกรรมชนิดนี้มีอยู่มาก และวิธีการผลิตไม่จำเป็นต้องใช้วิชาการ (technology) ที่สูงเกินไป หรือเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเป็นอุตสาหกรรมที่ผู้ลงทุนได้รับผลตอบแทนเต็มที่ภายในระยะเวลาอันสั้น^{๑๐} การที่เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมเกี่ยวกับ อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ ย่อมแสดงถึงว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจอยู่บนรากฐานของการเกษตร รองลงมาได้แก่อุตสาหกรรมสิ่งทอต่าง ๆ อุตสาหกรรมยานยนต์ภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรมเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับการขนส่ง นอกนั้นก็มีความสำคัญไม่มากเท่าใดถ้าดูจากมูลค่าของผลผลิต และในตารางที่ ๔ จะแสดงถึงอัตราร้อยละเปรียบเทียบของมูลค่าผลผลิตเพิ่มขึ้นกับมูลค่าของผลผลิตอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๑๓ ตามราคาตลาด อัตราร้อยละของการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ กับมูลค่าเพิ่มของผลผลิตอุตสาหกรรมทั้งหมดนั้น อุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ มีอัตราร้อยละที่ลดลง ในปี ๒๕๐๓ เท่ากับร้อยละ ๕๗.๓ เป็นร้อยละ ๔๘.๐ ในปี ๒๕๐๔ และเป็นร้อยละ ๔๑.๒ ในปี ๒๕๑๓ สำหรับอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม ยาสูบ สำหรับอุตสาหกรรมชนิดอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะมีอัตราร้อยละเพิ่มขึ้นทั้งสิ้น

^{๑๐} เรื่องการขยายตัวอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมอาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ เป็นเรื่องน่าสนใจทางทฤษฎี นักเศรษฐศาสตร์หลายคนมีความเห็นว่า อุตสาหกรรมที่ควรส่งเสริมก่อนคือ อุตสาหกรรมที่ผลิตสิ่งของที่คนส่วนมากจะซื้อไปใช้ได้ คือมีตลาดกว้างขวางมากที่สุดก่อน เพราะมีทางที่จะตั้งตัวได้เร็วและมั่นคง นักเศรษฐศาสตร์บางคนเห็นว่า ควรส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มี linkage effects ทางการผลิต โดยไม่คำนึงถึงความต้องการอื่นเสีย ใครผิดใครถูกก็ยังไม่มีการตกลงกัน.

ตารางที่ ๔

ตารางแสดงอัตรายอดเปรียบเทียบของมูลค่าเพิ่มของสินค้าอุตสาหกรรมชนิดต่าง ๆ พ.ศ. ๒๕๐๓-๑๓ ตามราคาตลาด

ประเภทของสินค้าอุตสาหกรรม	๒๕๐๓	๒๕๐๔	๒๕๐๕	๒๕๐๖	๒๕๐๗	๒๕๐๘	๒๕๐๙	๒๕๑๐	๒๕๑๑	๒๕๑๒	๒๕๑๓
อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ	๕๗.๓	๕๙.๑	๖๐.๔	๕๗.๗	๕๖.๖	๕๘.๐	๕๖.๘	๕๕.๕	๕๔.๓	๕๓.๖	๕๑.๖
สิ่งทอ	๑๒.๖	๑๑.๕	๑๑.๖	๑๑.๘	๑๒.๘	๑๒.๔	๑๒.๕	๑๑.๖	๑๑.๔	๑๑.๔	๑๒.๔
ผลิตภัณฑ์จากไม้	๕.๒	๔.๔	๔.๗	๕.๖	๕.๗	๕.๗	๕.๔	๕.๙	๕.๒	๕.๐	๕.๒
ผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	๐.๓	๐.๒	๐.๒	๐.๒	๐.๓	๐.๔	๐.๔	๐.๕	๐.๖	๐.๗	๐.๗
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	๐.๕	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๓	๐.๙	๐.๘	๐.๗	๐.๖
ผลิตภัณฑ์ยาง	๐.๘	๐.๘	๐.๗	๐.๗	๐.๗	๑.๐	๑.๑	๑.๔	๑.๓	๑.๖	๒.๑
ผลิตภัณฑ์เคมี	๓.๓	๖.๘	๕.๙	๖.๓	๖.๗	๖.๓	๕.๖	๖.๑	๖.๓	๖.๔	๖.๗
ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า	๐.๖	๐.๖	๐.๖	๐.๗	๐.๘	๐.๘	๐.๙	๑.๒	๑.๓	๑.๔	๑.๔
ผลิตภัณฑ์ด้านการขนส่ง	๕.๕	๔.๕	๔.๗	๔.๙	๖.๓	๖.๒	๕.๙	๖.๐	๖.๑	๕.๙	๖.๑
อื่น ๆ	๑๐.๖	๑๑.๔	๑๑.๔	๑๑.๗	๑๓.๙	๑๔.๙	๒๑.๑	๒๑.๙	๒๒.๘	๒๓.๗	๒๔.๔
รวมทั้งสิ้น	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐

ที่มาของข้อมูล: รายได้ประชาชาติของประเทศไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๘ และฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑-๑๒,

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา

การผลิตในประเทศ การนำเข้า และอัตราการเก็บโต

เมื่อพิจารณาในคานาโครงสร้าง เราจะพบว่าอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมซึ่งผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (import substitution industries) กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นอุตสาหกรรมซึ่งมุ่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำหรับตลาดภายในประเทศ ในขณะที่มีการนำเข้าจากต่างประเทศด้วย ก็จะปรากฏเห็นชัดว่ามูลค่าของสินค้าเข้าได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่สูง ในปี ๒๕๐๓-๒๕๐๘ มูลค่าในการนำเข้าของสินค้าอุตสาหกรรมได้เพิ่มจาก ๘,๕๘๓.๗ ล้านบาท เป็น ๑๖,๒๑๑.๑ ล้านบาท และในปี ๒๕๐๘-๒๕๑๓ มูลค่าในการนำเข้าของสินค้าอุตสาหกรรมได้เพิ่มจาก ๑๘,๘๗๕.๔ ล้านบาท เป็น ๒๘,๘๘๖.๖ ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมาก และเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าของการผลิตของสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นไ้ภายในประเทศกับมูลค่าของสินค้าอุตสาหกรรมที่นำเข้าปรากฏว่า มีอัตราร้อยละสูงขึ้นตามลำดับ โดยในปี ๒๕๐๓ เท่ากับร้อยละ ๖๘.๕ เพิ่มเป็นร้อยละ ๘๐.๑ ในปี ๒๕๐๘ แลลดลงเหลือร้อยละ ๗๗.๘ ในปี ๒๕๑๓ ดังแสดงไว้ในตารางที่ ๕ เมื่อเป็นเช่นนี้เราต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับสินค้าอุตสาหกรรม เพราะปริมาณการผลิตภายในประเทศไม่พอเพียงกับความต้องการของประชาชน และเป็นการแน่นอนที่ประเทศไทยต้องเสียเงินตราต่างประเทศออกนอกประเทศเพื่อชำระหนี้การตั้งสินค้าเข้าซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึงแม้ว่าในปี ๒๕๑๓ มูลค่าของการนำเข้าจะค่อย ๆ เริ่มลดลงแล้ว ทั้งนี้เพราะเรามีมาตรการบางอย่างในการจำกัดการนำเข้า เช่น ตั้งกำแพงภาษีขาเข้าในอัตราสูง การลดหย่อนภาษีสำหรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมภายในประเทศ สำหรับโรงงานที่ได้รับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนของกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น สำหรับปี ๒๕๐๘ นั้น จะมีอัตราความเจริญสำหรับมูลค่าของการนำเข้าสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมสูงสุดคือร้อยละ ๒๒.๖

ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีเศษที่ผ่านมา โครงสร้างของสินค้าอุตสาหกรรมที่นำเข้าก็เปลี่ยนแปลงไปมากด้วย ในปี ๒๕๐๐ สินค้าอุตสาหกรรมที่เป็นสินค้าสำเร็จรูปมีค่ามากกว่าร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าสินค้าอุตสาหกรรมที่นำเข้าทั้งหมด ที่เหลืออีกร้อยละ ๓๐ เป็นสินค้า

ตารางที่ ๕

ตารางแสดงยอดมูลค่าของการนำเข้าและผลผลิตสินค้าอุตสาหกรรม
ตลอดจนอัตราการเติบโตและอัตราส่วนของการผลิตขึ้นเองต่อยอดมูลค่านำเข้า

พ.ศ. ๒๕๐๒-๒๕๑๓ ตามราคาคงที่ พ.ศ. ๒๕๐๑

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	ยอดมูลค่า ^๑ นำเข้า	อัตราการ เติบโต	ยอดมูลค่า ^๒ ผลิต	อัตราการ เติบโต	อัตราส่วนของ การผลิตขึ้นเอง ต่อมูลค่านำเข้า
๒๕๐๓	๕,๕๘๓.๓	๕.๒	๖,๒๕๘.๘	๒.๘	๖๕.๕
๒๕๐๔	๑๐,๑๑๕.๐	๕.๕	๙,๕๓๗.๐	๓.๒	๙๔.๕
๒๕๐๕	๑๒,๐๘๖.๑	๑๙.๑	๘,๘๙๗.๕	๘.๐	๙๓.๘
๒๕๐๖	๑๓,๕๘๘.๒	๑๒.๕	๙,๙๕๘.๘	๙.๖	๙๒.๐
๒๕๐๗	๑๕,๐๖๖.๖	๑๑.๒	๑๑,๘๖๕.๒	๙.๕	๙๖.๑
๒๕๐๘	๑๖,๒๑๑.๑	๘.๖	๑๒,๙๘๗.๘	๓.๓	๘๐.๑
๒๕๐๙	๑๘,๘๗๕.๘	๒๖.๖	๑๘,๘๘๐.๓	๘.๓	๙๔.๗
๒๕๑๐	๒๓,๙๕๕.๗	๒๐.๕	๑๙,๕๙๘.๓	๘.๖	๙๓.๕
๒๕๑๑	๒๗,๓๘๙.๘	๑๔.๓	๑๘,๖๗๘.๐	๖.๑	๖๘.๒
๒๕๑๒	๓๐,๑๕๗.๙	๑๐.๑	๒๐,๑๕๖.๘	๙.๕	๖๖.๘
๒๕๑๓	๒๘,๘๘๖.๖	๔.๖	๒๖,๘๕๕.๗	๑.๖	๙๓.๕

หมายเหตุ: ^๑หมวดสินค้า SITC ๕ ถึง ๘
^๒หมวดสินค้า ISIC ๑ ถึง ๑๑ (หรือตามคำจำกัดความของทางราชการ)

ที่มาของข้อมูล: สมุดสถิติรายปีประเทศไทย บรรพ ๒๗ พ.ศ. ๒๕๐๙ และบรรพ ๒๘
พ.ศ. ๒๕๑๓-๑๔ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ประเภทเครื่องจักรและวัตถุดิบ แต่ในปัจจุบันนี้สินค้าอุตสาหกรรมสำเร็จรูปที่นำเข้ามาได้ลดลง เหลือต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ของสินค้านำเข้าทั้งหมด โดยมูลค่าของเครื่องจักรและอุปกรณ์นำเข้า ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๔๐ ในขณะที่วัตถุดิบนำเข้าอยู่ในระดับประมาณร้อยละ ๒๕

ในขณะที่ระบบอุตสาหกรรมเราเน้นหนักไปในด้านทดแทนสินค้าสำเร็จรูปนำเข้า ทำให้สาขาอุตสาหกรรมซึ่งมุ่งเพื่อการส่งออก (export oriented industries) จึงมีขนาดจำกัด^{๑๑}

นอกจากนี้ ลักษณะโครงสร้างยังขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันเท่าที่ควร ไม่แต่เฉพาะ อุตสาหกรรมต่ออุตสาหกรรม แต่ยังรวมถึงระบบอุตสาหกรรมส่วนรวมกับสาขาเศรษฐกิจต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มักไม่ได้ใช้วัตถุดิบที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ความหวังที่จะให้อุตสาหกรรมเหล่านี้ช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศจึงไม่ประสบผลเต็มที่ เพราะ อุตสาหกรรมเหล่านี้ต้องใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากต่างประเทศ การขาดดุลการค้าที่เกิดขึ้นติดต่อกัน มาจึงมีได้ลดลง อย่างน้อยที่สุดมูลค่าของสินค้านำเข้าทั้งหมดก็มีได้ลดลงแม้น้อย ดังตาราง ที่ ๖ แสดงถึงการขาดดุลทางการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี ๒๕๐๓ ขาดดุล ๑,๐๐๗,๗๕๐ พันบาท เพิ่มขึ้นเป็น ๑๒,๒๓๗,๓๕๘ พันบาทในปี ๒๕๑๓

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างแห่งระบบอุตสาหกรรมไทยเท่าที่ปรากฏในขณะนี้ยังไม่มี ความแข็งแรงและมั่นคงเพียงพอที่จะสนับสนุนและรับสภาพความเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่าง เต็มตัวต่อไปในอนาคตได้ โครงสร้างที่มั่นคงและแข็งแรงนั้น ต้องอาศัยอุตสาหกรรมพื้นฐาน (Basic Industries) หลายประเภท เช่น อุตสาหกรรมถลุงแร่ อุตสาหกรรมเคมี เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องการอุตสาหกรรมซึ่งมุ่งเพื่อการส่งออก โดยอาศัยการได้เปรียบ (Comparative Advantages) ซึ่งจะทำให้เราสามารถขยายจุดอิมิต์ทางเศรษฐกิจ

^{๑๑} ดูเหตุผลทางทฤษฎีในรายงานของ ADB, สิงหาคม ๒๕๐๒, หน้า ๔๓.

ตารางที่ ๖

ตารางแสดงมูลค่าการค้าของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓-๑๓

(หน่วย: พันบาท)

ปี	มูลค่าการค้าของประเทศไทย
๒๕๐๓	-๑,๐๐๓,๓๕๐
๒๕๐๔	-๒๙๐,๒๘๘
๒๕๐๕	-๑,๙๓๔,๔๙๔
๒๕๐๖	-๓,๑๒๖,๕๖๔
๒๕๐๗	-๑,๙๑๔,๒๔๓
๒๕๐๘	-๓,๒๔๔,๕๑๙
๒๕๐๙	-๑๑,๐๓๓,๑๒๓
๒๕๑๐	-๘,๐๒๑,๕๑๙
๒๕๑๑	-๑๐,๔๒๓,๘๘๐
๒๕๑๒	-๑๑,๒๔๔,๐๒๓
๒๕๑๓	-๑๒,๒๓๓,๓๕๘

ที่มาของข้อมูล : สมุคสถิติรายปีประเทศไทย บรรพ ๒๙ พ.ศ. ๒๕๑๓-๑๔
สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

(Economic Saturation Point) ได้ ทั้งยังช่วยการเพิ่มอำนาจซื้อระหว่างประเทศ (International Purchasing Power) ซึ่งจะช่วยในการแก้ไขค่าเงินบาทที่ตกต่ำ และดุลการค้าที่เกินดุล

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม ตั้งแต่ปี ๒๕๐๘-๒๕๑๔

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน เพราะเราสามารถมองได้หลายแง่หลายมุม ซึ่งแต่ละแง่แต่ละมุมความเข้าใจในปัญหาในเรื่องนโยบายนี้ยังไม่สามารถทำความเข้าใจและตกลงกันได้แล้ว ก็ย่อมจะเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของชาติทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทยยังขาดนโยบายที่แน่นอน เพราะขาดการประสานงาน

ปัญหาที่เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญมี ๒ ประการคือ

๑) ปัญหาเกี่ยวกับประเภทของอุตสาหกรรมซึ่งควรจะได้รับการสนับสนุนและส่งเสริม โดยรัฐ ความหลักเกณฑ์จะต้องเป็นอุตสาหกรรมที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติเป็นส่วนรวม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับอุตสาหกรรมอื่น อุตสาหกรรมซึ่งเป็นพื้นฐานรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มั่นคงและถาวรต่อไปในอนาคต^{๑๒} แต่เมื่อเราพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ทางการใช้ของผลผลิต เราอาจแบ่งอุตสาหกรรมออกเป็น ๒ ประเภทคือ อุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งจะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบในการส่งเสริม

000430

^{๑๒} สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๔).

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของเรามุ่งไปที่อุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า เพราะเป็นนโยบายที่ง่ายในการปฏิบัติ เพราะมีตลาดอยู่พร้อมแล้วภายในประเทศ แต่ก็ยังมีปัญหาคือ อุตสาหกรรมประเภทนี้มักเป็นอุตสาหกรรมที่เราผลิตขึ้นได้ด้วยต้นทุนสูง ซึ่งบางกรณีเราต้องใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ และจะดำรงอยู่ได้ก็ต่ออาศัยความคุ้มครองของรัฐบาล การพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการเริ่มจากอุตสาหกรรมประเภทนี้จึงมักจะประสบอุปสรรคภายในเวลาเพียงไม่กี่ปี เมื่อผลผลิตออกมาทดแทนการนำเข้าจนหมดแล้ว และถ้าจะขยายการผลิตต่อไปเพื่อส่งออก ก็มักจะประสบผลสำเร็จ เพราะความค่อยประดิษฐ์ภาพ ทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับผลผลิตของประเทศอื่นในตลาดโลก การหยุดชะงักของการขยายตัวเนื่องจากความจำกัดของตลาด อาจเป็นเหตุให้ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของชาติต้องล่าช้าไปด้วย หลักเกณฑ์อย่างหนึ่งในการที่จะนำมาใช้ในการตรวจว่าสมควรที่จะส่งเสริมและคุ้มครองอุตสาหกรรมชนิดใดชนิดหนึ่งหรือไม่นั้น เราอาจพิจารณาผลในแง่เศรษฐกิจ คือ บทบาทของอุตสาหกรรม ที่มีต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเราสามารถทดสอบได้ด้วยหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

๑. ทดสอบถึงประโยชน์ในด้านการก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม (value added) ให้กับเศรษฐกิจการผลิตแห่งชาติ

๒. ทดสอบว่าการประกอบอุตสาหกรรมดังกล่าวจะประหยัดเงินตราต่างประเทศหรือไม่

๓. ทดสอบเกี่ยวกับผลกระทบที่พึงจะมีต่อรายได้ของรัฐ

ถ้าผลของการทดสอบออกมาว่าการประกอบอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนสินค้านำเข้านั้น เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ประหยัดเงินตราต่างประเทศ และไม่กระทบกระเทือนต่อรายได้ของรัฐมากเกินไป ก็สมควรจะสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมนั้น

ปัญหาการทดสอบอยู่ที่ว่า ผลของการทดสอบแต่ละด้านไม่เป็นไปในทางเดียวกัน เช่น มีประโยชน์ต่อการพัฒนามาก ประหยัดเงินตราต่างประเทศได้บ้าง แต่รัฐต้องขาดรายได้ไปมาก ซึ่งเป็นเรื่องของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบทางการ เมืองจะต้องทำการพิจารณา

๒) ปัญหาว่าควีนโยบาย ตลอดจนมาตรการในการให้การสนับสนุนส่งเสริมซึ่งครอบคลุมถึงลักษณะและการคุ้มครองซึ่งรัฐพึงจะให้แก่อุตสาหกรรมภายในประเทศ ตามหลักการอุตสาหกรรมแต่ละประเภทควรมีจำนวนที่เหมาะสม แต่มีปัญหายู่ว่า เราควรวินิจฉัยมาตรการอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับปรัชญาธุรกิจโดยเสรี และขณะเดียวกันไม่เป็นการปิดโอกาสสำหรับการดำเนินการของกลไกแห่งราคา

มาตรการในการจำกัดจำนวนโรงงานเพื่อให้การแข่งขันอยู่ในขอบเขตอันสมควร มีอยู่ ๒ ลักษณะ คือ^{๑๓}

๑. มาตรการในการออกใบอนุญาตให้ตั้งหรือขยายโรงงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นบัตรส่งเสริมที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ถือบัตรในการดำเนินธุรกิจหลายลักษณะ

๒. มาตรการในการส่งเสริมการลงทุนของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเพื่อกิจการอุตสาหกรรม

การส่งเสริมการลงทุนจะต้องจำกัดอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และต้องพิจารณาคัดเลือกโครงการที่ควรจะได้รับส่งเสริม เพราะถ้าให้การส่งเสริมในลักษณะของการให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เกินขอบเขตจะทำให้มีการก่อตั้งโรงงานเป็นจำนวนมากเกินไป ซึ่งจะเกินขั้นเหตุให้เกิด "กำลังผลิตส่วนเกิน" (excess capacity)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาอีกหลายประการที่เราจะต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหานโยบายในเรื่อง เขตและนิคมอุตสาหกรรม ปัญหาเรื่องนโยบายการให้บริการต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุน การฝึกอบรม การตลาด เป็นต้น

^{๑๓}ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, "แผนพัฒนาอุตสาหกรรม ระหว่างปี ๒๕๑๕-๒๕๑๘," วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, ปีที่ ๒, ฉบับที่ ๓ (ประจำเดือน สิงหาคม ๒๕๑๓), หน้า ๒๔.

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๙

สำหรับแผนพัฒนาอุตสาหกรรมซึ่งได้เสนอต่อสภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ระหว่างปี ๒๕๑๕ ถึง ๒๕๑๙ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้^{๑๔}

วัตถุประสงค์ เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ ให้กิจการอุตสาหกรรมมีความสำคัญยิ่งขึ้น เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ ขยายการมีงานทำ ยกระดับทางด้านวิชาการ แกไขความคลุกคลีการค้าและดุลย์การชำระเงินที่กำลังประสบการขาดดุลย์อยู่

มาตรการและโครงการที่กำหนดไว้ในแผน ๕ ปีข้างหน้า มีด้วยกันหลายประการต่อไปนี้

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนรวม

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนรวมเป็นแผนซึ่งเกี่ยวข้องกับสาขาอุตสาหกรรมทั้งหมดโดยยังไม่แยกประเภทของอุตสาหกรรมออกไป ซึ่งความสำคัญของแผนส่วนรวมนี้ก็คืออยู่ที่วัตถุประสงค์ของการพัฒนาอุตสาหกรรม นโยบาย และมาตรการที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งแผนรวมนี้ย่อมต้องประสานกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนใหญ่ครอบคลุมไปทั่วทั้งระบบเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของระบบอุตสาหกรรมให้มีความแข็งแกร่งและมั่นคงยิ่งขึ้น และให้สัดส่วนรายได้อุตสาหกรรมต่อรายได้ประชาชาติทั้งสิ้นเพิ่มสูงขึ้น
๒. เพื่อเพิ่มรายได้และขยายการมีงานทำในประเทศให้มากที่สุด
๓. เพื่อยกระดับด้านวิชาการในทางอุตสาหกรรม และขยายการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

^{๑๔}ดร. วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร, เรื่องเดิม, หน้า ๖๕.

๔. เพื่อช่วยรักษาระดับการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
นโยบาย

๑. สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับการประกอบอุตสาหกรรมของเอกชนโดย
ให้มีการวางแผนกำหนดนโยบายที่แน่นอน สำหรับการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก
ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยอุตสาหกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

๒. การพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนรวม จะเน้นหนักในด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรม
เพื่อการส่งออก อุตสาหกรรมซึ่งมีมูลค่าเพิ่ม (value added) สูง อุตสาหกรรมพื้นฐาน
(Basic Industries) และอุตสาหกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือต่อเนื่องกับ
อุตสาหกรรมหรือสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยเฉพาะสาขาการเกษตร

๓. สนับสนุนให้กิจการอุตสาหกรรมกระจายออกไปสู่ส่วนภูมิภาค

๔. คุ้มครองและช่วยเหลืออุตสาหกรรมทางด้านพาณิชย์อากรและอื่น ๆ ในระดับที่
เหมาะสมและทันทางที่ โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

๕. สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาอุตสาหกรรม

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท

แผนพัฒนาอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท ถือได้ว่าเป็นหัวใจของแผนพัฒนาอุตสาหกรรม
ทั้งนี้สิ่งที่ต้องการมากคือ เราต้องการทราบว่าอุตสาหกรรมประเภทใดบ้างที่จะพึงให้ความสำคัญ
เป็นพิเศษในระหว่าง ๕ ปีข้างหน้า ตลอดจนขอบเขตและวิธีการสนับสนุนและการส่งเสริม
สำหรับอุตสาหกรรมแต่ละประเภทนั้น ๆ ในระหว่างแผนที่ ๓ นี้ อุตสาหกรรม ๑๖ ประเภทได้
ถูกหยิบยกขึ้นมาให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยการคัดเลือกได้โดยอาศัยนโยบายซึ่งระบุเอา
ไว้ในแผนพัฒนาอุตสาหกรรมส่วนรวมแล้ว กล่าวคือ เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก
อุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง อุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง
ต่อเนื่องกับอุตสาหกรรม หรือสาขาเศรษฐกิจอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาการเกษตร ใน
แผนจะกำหนดนโยบาย มาตรการ และเป้าหมายโดยชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนา

ในระหว่าง ๕ ปีข้างหน้าได้อย่างแท้จริง

ในระยะ ๕ ปีข้างหน้า กลยุทธ์ (Strategy) ในการพัฒนาอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนไป กล่าวคือ "ในขณะที่การสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนสินค้านำเข้า (import substitution) ได้เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญตลอดมากว่า ๑๐ ปี เรากำลึงจะเริ่มสักรายใหม่โดยเน้นหนักทางอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (export-oriented industries) การกระทำเช่นนี้จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของชาติ และการแก้ไขดุลย์การค้าและดุลย์การชำระเงินที่ขาดดุลย์ในระยะยาวด้วย นอกจากนี้ยังต้องขึ้นอยู่กับมาตรการทางนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลด้วย ตามกฎหมายใหม่ (คำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๒๗) มีสาระสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. ขยายประเภทกิจการที่ไ้รับการส่งเสริมการลงทุนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ได้แก่ การผลิตเพื่อส่งออก นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะกำหนดประเภท ขนาด และเงื่อนไขของการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่จะส่งเสริมให้กว้างขวางขึ้น

๒. คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเมื่ออำนาจที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้รับการส่งเสริมภายในขอบเขตที่กว้างขวางยิ่งขึ้น คือ

ก. งดเว้นการเสียภาษีอากรขาเข้า และ/หรือภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักรที่ใช้ในกิจการที่ไ้รับการส่งเสริม และเครื่องจักรที่ใช้ในการก่อสร้างโรงงาน หากเป็นเครื่องจักรที่ผลิตขึ้นจำหน่ายภายในประเทศ ก็จะได้รับงดเว้นภาษีการค้าด้วย

ข. นำช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการ ซึ่งเป็นคนต่างด้าว เข้ามาในประเทศไทย รวมทั้งคู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะเกินกว่าที่ระบุไว้ในอัตราจำนวนคนเข้าเมือง หรือระยะเวลาให้อยู่ภายในประเทศตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ค. งดเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล มีกำหนดตั้งแต่ ๓ ปีถึง ๘ ปี ซึ่งเดิมให้เพียง ๕ ปีเท่านั้น

๓. ทางด้านเกี่ยวกับการเก็บภาษีการค้าและภาษีเงินได้นิติบุคคล มีดังนี้

ก. ลดอากรขาเข้าและภาษีการค้าไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของอัตราปกติสำหรับ

วัตถุดิบหรือวัสดุที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อการผลิตมีกำหนดไม่เกิน ๕ ปี

ข. ระยะเวลาการค้าได้ถึงร้อยละ ๕๐ ของอัตราปกติ มีกำหนดไม่เกิน ๕ ปี

ค. อาจอใช้สองเท่าของค่าใช้จ่าย คือ ค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา

ในการคำนวณภาษีเงินได้

ง. อาจอหักค่าใช้จ่ายร้อยละ ๒๕ ของสิ่งก่อสร้างและสิ่งติดตั้งอำนวยความสะดวก โดยหักออกจากปีใดปีหนึ่งภายในกำหนด ๑๐ ปี นอกเหนือจากค่าเสื่อมตามปกติ

จ. ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ ๕๐ ใดต่างหากอีก ๕ ปี

๔. ส่งเสริมสินค้าขาออกสำหรับกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริม

ก. ยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการ

ผลิต

ข. ยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีการค้ากรณีส่งกลับออกไป

ค. ยกเว้นอากรขาออกและภาษีการค้าสำหรับผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก

ง. หักเป็นค่าใช้จ่ายจากการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลเท่ากับร้อยละ ๒ ของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนในการส่งออก

มาตรการข้อนี้เป็นการยืนยันนโยบายการผลิตเพื่อการส่งออก ซึ่งเป็นนโยบายเพิ่มเติมจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ข้อเสียของการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าก็คือว่าตลาดภายในประเทศมีจำกัด ส่วนในการที่จะจำหน่ายต่างประเทศได้หรือไม่ขึ้นอยู่ที่ต้นทุนการผลิต ค่าขนส่ง และพิกัดอัตราภาษีขาเข้าของประเทศต่าง ๆ ที่เขาเก็บอยู่สำหรับสินค้านั้น ๆ มาตรการส่งเสริมสินค้าขาออกข้างต้นจึง เป็นเสมือนหนึ่งให้เงินอุดหนุนเพื่อให้ต้นทุนถูกลง สามารถแข่งขันกับสินค้าต่างประเทศได้

๕. เพิ่มพิกัดอัตราหรือห้ามมิให้สินค้าต่างประเทศเข้ามาทำการแข่งขันด้วย

บทบัญญัติข้อนี้เป็นเรื่องการคุ้มครองอุตสาหกรรมริเริ่ม ซึ่งมีข้อโต้แย้งอยู่ไม่เป็นอันยุติ อุตสาหกรรมแขนงใดมีความจำเป็นต่อเศรษฐกิจอย่างมาก ประชาชนอาจต้องจำทนบริโภคของแพงเพื่อให้ได้อุตสาหกรรมนั้นเกิดขึ้นในประเทศ โดยหวังว่าอุตสาหกรรมนั้นเจริญวัย

แล้ว จะสามารถลดต้นทุนได้ และเป็นหยักอยู่ได้โดยไม่ต้องมีการคุ้มกัน แต่ถ้าอุมฐไปไม่รู้จักโต หรือสร้างทำเป็นอุตสาหกรรมไว้เริ่มอยู่ตลอดเวลา แต่ความจริงแล้วเป็นอุตสาหกรรมที่แข็งแรง ฝ่ายบริหารอาจหลงคุ้มครองต่อไป เป็นเหตุให้มีการกอบโกยกำไรที่สูงเกินไปโดยไม่จำเป็น และเสียประโยชน์แก่ผู้บริโภค ทางฝ่ายบริหารควรมีวิธีการตรวจสอบเพื่อทราบว่าทางฝ่าย ผู้ซื้อนั้นได้มีการทำบัญชีที่ถูกต้องและผ่านการตรวจสอบแล้ว จึงจะยอมรับพิจารณาขอเพิ่มพิคค์ อัตราหรือการหามาเขา

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลใช้เพื่อส่งเสริมการลงทุนใน อุตสาหกรรมฉบับใหม่ แต่จะให้ผลประการใดนั้นเราจะต้องติดตามดูว่าแผนพัฒนาอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๘ จะบรรลุเป้าหมายได้เพียงใด

วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย

จากการตรวจสอบนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมของรัฐบาลในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ ผ่านมานี้ ทำให้เราทราบว่าความพยายามของรัฐบาลมุ่งไปที่อุตสาหกรรมผลิตเพื่อทดแทนการ นำเข้าเป็นสำคัญ และการที่จะส่งเสริมหรือสนับสนุนอุตสาหกรรมชนิดใด รัฐบาลมักจะอาศัย ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการนำเข้าของกรมศุลกากรเป็นหลัก ถ้าหากสินค้าประเภทใดมีความต้อง การใช้ภายในประเทศจำนวนมาก ก็มูลค่านำเข้าสำหรับสินค้านั้นสูง ก็จะมีการสนับสนุนให้ก่อตั้งอุตสาหกรรมดังกล่าวภายในประเทศเพื่อลดการนำเข้าด้วยการส่งเสริมให้มีการ ลงทุนจากภายในประเทศ และจากต่างประเทศ โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่าง มากมายโดยรัฐบาลให้ความคุ้มครองโดยลดภาษีอากรสำหรับการผลิตสินค้าบางชนิด และการ กึ่งกำแพงภาษีเข้าสำหรับสินค้าที่จะเข้ามาแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตขึ้นได้ภายในประเทศใน อัตราสูง เป็นต้น

ดังนั้น การตัดสินใจเลือกสนับสนุนและส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้า ของแต่ละอุตสาหกรรมนั้น จะต้องพิจารณาว่า สินค้าั้น ๆ เราควรจะมีผลิตขึ้นเองภายใน

ประเทศ หรือควรที่จะซื้อมาจากต่างประเทศต่อไป การพิจารณาในเรื่องนี้ไม่ใช่การพิจารณาในด้านความสามารถในทางวิชาการของเราเพียงด้านเดียว

เมื่อเรานำข้อมูลที่แสดงมูลค่าของสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นเองมาพิจารณาเปรียบเทียบกับมูลค่าของสินค้าประเภทเดียวกันที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เราจะพบว่ามูลค่าของสินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นเองมีการขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของมูลค่าของสินค้านำเข้าประเภทเดียวกันในช่วงระยะเวลาเดียวกัน แสดงว่า ได้มีการผลิตขึ้นใช้แทนสินค้านำเข้าอย่างกว้างขวางมากขึ้นเป็นลำดับ ประกอบกับในช่วงระยะเวลาเดียวกันนี้ รัฐบาลได้อนุมัติให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร แก่ผู้ลงทุนใหม่ในอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นจำนวนมาก และมีขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง องค์กรวิธีดังกล่าว ซึ่งมีขนาดกว้างขวางต่างกัน ในระหว่างอุตสาหกรรมเหล่านี้ จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับที่จะทำการวิเคราะห์ขั้นมูลฐานขึ้นมา เพื่อหาคำตอบต่อปัญหาต่อไปนี้

๑. มีการผลิตขึ้นเพื่อทดแทนการนำเข้ามากน้อยแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ในระหว่างสินค้าอุตสาหกรรมรายการต่าง ๆ ที่สำคัญ

๒. ความแตกต่างของขอบเขตของการผลิตขึ้นเพื่อทดแทนสินค้านำเข้าในระหว่างสินค้าอุตสาหกรรมรายการต่าง ๆ นั้น มีความสัมพันธ์กันหรือไม่กับขนาดของการให้ความคุ้มครองที่วัดด้วยระดับอัตราภาษีสำหรับสินค้าสำเร็จรูป

ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

คำตอบที่จะได้จากการวิจัยสำหรับคำถาม ๒ ประการที่กล่าวมาแล้ว จะช่วยให้เราทราบว่า มาตรการทางนโยบายที่รัฐบาลออกใช้ไปแล้วในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีประสิทธิภาพเพียงไร สำหรับการส่งเสริมให้มีการผลิตขึ้นทดแทนการนำเข้าสำหรับสินค้าอุตสาหกรรม และมาตรการบางอย่างเป็นสิ่งจำเป็นเพียงไรหรือไม่ในการที่จะให้บรรลุผลเช่นนั้น ในตอนสุดท้ายเมื่อเราทราบถึงตัวประกอบอื่นที่อยู่นอกนโยบายหรือสถาบัน แต่มีผลต่อ

ขอบเขตของการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า เราจะอยู่ในฐานะที่จะปรับปรุงแก้ไขนโยบาย
สำหรับการส่งเสริมได้อย่างรัดกุมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เราจะทราบว่าอุตสาหกรรมชนิด
ไหนที่มีความสามารถ (potential) ที่จะขยายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามากกว่า
อุตสาหกรรมอื่น ความรู้เช่นนี้จะช่วยให้เราเลือกชนิดของอุตสาหกรรมที่จะส่งเสริมได้อย่าง
ถูกต้องและสามารถหลีกเลี่ยงการอุดหนุนอุตสาหกรรมที่ใช้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ และสำหรับ
อุตสาหกรรมที่จะผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้ก็แล้ว ในอนาคตก็จะทำให้ประเทศไทยเปลี่ยน
นโยบายจากการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นเพื่อการส่งออก ซึ่งจากการวิจัยนี้ทำให้
เราทราบว่าจะมีสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอีกหลายชนิดเพื่อส่งไปขายยังต่างประเทศ อันเป็น
หนทางนำไปสู่การแก้ปัญหาขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินง่ายขึ้น โดยไม่จำเป็นต้อง
จำกัดการนำสินค้าเข้าอย่างเข้มงวด เพราะเราสามารถผลิตขึ้นใช้เองได้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้อง
จะต้องสั่งสินค้าประเภทเดียวกันเข้ามาในประเทศอีก.